

به نام خدا

درباره لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور

۴۵. وزارت امور خارجه

فهرست مطالب

چکیده	۱
مقدمه	۱
۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ و وزارت امور خارجه	۲
۲. مقایسه بودجه وزارت امور خارجه در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ و لایحه سال ۱۳۹۰	۸
ملاحظات و ارزیابی	۱۲
پیشنهاد	۱۵
منابع و مأخذ	۱۶

دفتر: مطالعات سیاسی

کد موضوعی: ۲۶۰

شماره مسلسل: ۱۰۷۲۱

اسفندماه ۱۳۸۹

درباره لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور ۴۵. وزارت امور خارجه

چکیده

وزارت امور خارجه از جمله دستگاه‌های اجرایی است که همه‌ساله اعتبارات مشخصی برای آن در لوایح بودجه کشور در نظر گرفته می‌شود. بودجه این وزارتخانه در سال ۱۳۹۰ با افزایش حدود ۸ درصد نسبت به سال گذشته براساس برنامه‌های ده‌گانه آن تنظیم شده است. با این حال فقدان جزئیات و اطلاعات کافی درخصوص این برنامه‌ها بررسی دقیق بودجه وزارت امور خارجه را دشوار ساخته است.

مقدمه

با تقدیم لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور به مجلس شورای اسلامی اعتبارات تخصیص یافته برای سازمان‌ها و دستگاه‌های مختلف در سال آینده مشخص شده است. وزارت امور خارجه از جمله دستگاه‌های اجرایی است که بسان سال‌های گذشته بودجه مشخصی برای آن در این لایحه در نظر گرفته شده است. بر همین اساس مجموعه برنامه‌ها و فعالیت‌های این وزارتخانه مطابق با اعتبارات مالی که در این لایحه تشریح شده و در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ به تصویب خواهد رسید پیگیری خواهد شد. نکته مهم در این میان مربوط به همزمانی بودجه سال ۱۳۹۰ با نخستین

سال اجرای برنامه پنجم توسعه است برنامه‌ای که در حوزه سیاست و روابط خارجی الزامات و تجویزات مهم و کلانی را به‌عنوان اولویت‌های جهت‌گیری کشور در نظام بین‌الملل تعیین کرده و طبیعتاً وزارت امور خارجه از مهمترین دستگاه‌های مسئول برای پیگیری و اجرای این ملاحظات به حساب می‌آید.

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ و وزارت امور خارجه

در پیوست شماره ۴ لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور بودجه وزارت امور خارجه برحسب برنامه‌های این وزارتخانه در سال آینده تعیین شده است، البته در دیگر بخش‌های لایحه نیز موارد مرتبط با وزارت امور خارجه وجود دارد که از جمله آنها می‌توان به درآمد حاصل از خدمات کنسولی اشاره کرد که در ماده واحده و جداول کلان منابع و مصارف بودجه سال ۱۳۹۰ مورد اشاره قرار گرفته و رقم آن معادل ۹۰۰,۰۰۰ میلیون ریال اعلام شده است.

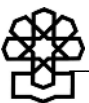
همچنین در بخش ماده واحده و جداول کلان منابع و مصارف بودجه تحت عنوان «خلاصه بودجه دستگاه‌های اجرایی در سال ۱۳۹۰»، بودجه وزارت امور خارجه به شرح ذیل تعیین شده است:

جدول ۱. خلاصه بودجه وزارت امور خارجه در سال ۱۳۹۰

(ارقام به میلیون ریال)

کد دستگاه	عنوان	هزینه									
		تفکک دارایی‌های مالی	تفکک دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع	اختصاصی	هزینه عمومی					
						جمع	سایر	حقوق و			
۱۰۷۰۰۰	وزارت امور خارجه	۰	۲۶۲۰۳۰۵	۲۹۶۲۰۸۵	۰	۳۹۶۲۰۸۵	۳۲۰۰۰۹۶۵	۲۹۱۰۵۰۰	۲۸۹۰۱۹۸	وزارت امور خارجه	۱
۲	وزارت امور خارجه - همکاری‌های اقتصادی بین‌المللی	۰	۰	۰	۰	۴۹۱۰۵۰۰	۴۹۱۰۵۰۰	۴۹۱۰۵۰۰	۰	وزارت امور خارجه - همکاری‌های اقتصادی بین‌المللی	۲
۳	سهمیه حق عضویت و کمک دولت ایران بابت معارج سازمان ملل متحد و سایر سازمان‌های بین‌المللی و تعهدات	۰	۰	۰	۰	۲۶۹۶۲۰	۲۶۹۶۲۰	۲۶۹۶۲۰	۰	سهمیه حق عضویت و کمک دولت ایران بابت معارج سازمان ملل متحد و سایر سازمان‌های بین‌المللی و تعهدات	۳
	جمع	۰	۲۶۲۰۳۰۵	۲۹۶۲۰۸۵	۰	۳۹۶۲۰۸۵	۳۲۰۰۰۹۶۵	۴۹۱۰۵۰۰	۲۸۹۰۱۹۸		
	تفکک دارایی‌های مالی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰		
	تفکک دارایی‌های سرمایه‌ای	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰		
	جمع	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰		

در پیوست شماره ۱ لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور تحت عنوان «اعتبار طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای» به موضوع احداث دفاتر سفارتخانه‌ها یا سرکنسولگری‌های ایران در خارج از کشور اشاره شده است که به وزارت امور خارجه مربوط می‌شود. از آن جمله می‌توان به احداث دفاتر سفارت جمهوری اسلامی ایران در دمشق، منامه و مائیل و نیز احداث دفاتر سرکنسولگری ایران در کربلا و هرات اشاره کرد. تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات نمایندگی‌های ایران در خارج از کشور و تعمیرات اساسی نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور از دیگر ملاحظات مرتبط با وزارت امور خارجه در لایحه بودجه است که در پیوست شماره ۱ این لایحه مورد اشاره قرار گرفته است. لازم به ذکر است که اعتبار اختصاص یافته به احداث دفاتر سفارتخانه‌ها و سرکنسولگری‌های ایران در مناطقی که مورد اشاره قرار گرفت مطابق با فرآیندی است که از سال ۱۳۸۷ آغاز شده، بودجه مشخصی برای آنها تعیین شده و البته هنوز به اتمام نرسیده است.

شماره طبقه‌بندی	عنوان	سال شروع	سال انقضاء	جمع عملکرد سال‌های قبل	براداشتی سال ۱۳۸۸	مصوب سال ۱۳۸۹	برآورد سال ۱۳۹۰	برآورد سال‌های بعد	جمع کل
۱۰۲۲۴۰۲۹	تعمیرات اساسی نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور	۱۳۹۰	۱۳۹۰	۰	۰	۰	۷۰,۰۰۰	۰	۷۰,۰۰۰
۱۰۲۲۴۰۳۰	احداث دفتر سفارت جمهوری اسلامی ایران - مقامه	۱۳۸۷	۱۳۹۰	۵,۹۴۰	۳,۹۶۶	۷۳,۶۳۹	۷۵,۵۳۲	۰	۱۵۹,۰۷۷
۱۰۲۲۴۰۳۱	احداث دفتر سفارت جمهوری اسلامی ایران - مانیل	۱۳۸۷	۱۳۹۰	۱,۹۸۰	۱,۳۰۹	۲۱,۶۵۹	۲۲,۸۷۵	۰	۲۷,۸۱۳
۱۰۲۲۴۰۳۲	احداث دفتر سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران - کربلا	۱۳۸۷	۱۳۹۰	۱,۹۸۰	۱,۳۰۹	۲۸,۸۷۸	۲۹,۲۸۵	۰	۶۱,۴۶۲
۱۰۲۲۴۰۳۳	احداث دفتر سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران - هرات	۱۳۸۷	۱۳۹۰	۱,۹۸۰	۱,۳۰۹	۲۸,۸۷۸	۲۹,۲۸۵	۰	۶۱,۴۶۲
۱۰۲۲۴۰۳۴	تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور	۱۳۹۰	۱۳۹۰	۰	۰	۰	۷۰,۰۰۰	۰	۷۰,۰۰۰
۱۰۲۲۴۰۳۹	تعمیرات اساسی نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور	۱۳۹۰	۱۳۹۰	۰	۰	۰	۷۰,۰۰۰	۰	۷۰,۰۰۰

در پیوست شماره ۲ لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور با عنوان «درآمدها و واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی» در ذیل جدول شماره ۴ مجموع درآمدهای وزارت امور خارجه مطابق با جدول ذیل ۹۰۳,۰۰۰ میلیون ریال عنوان شده است.

جدول ۳. درآمدهای وزارت امور خارجه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل

(ارقام به میلیون ریال)

عنوان	درآمد عمومی			درآمد اختصاصی			جمع کل	
	ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع	استانی	جمع کل
وزارت امور خارجه	۹۰۳,۰۰۰	۰	۹۰۳,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۹۰۳,۰۰۰
درآمد حاصل از خدمات کنسولی	۹۰۰,۰۰۰	۰	۹۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۹۰۰,۰۰۰
درآمد حاصل از فروش سایر خدمات (از جمله دریافت مبلغ ۱ میلیون و ۴۰۰ هزار ریال بابت صدور پروانه کار اتباع خارجی و مبلغ ۱ میلیون ریال بابت تمدید پروانه کار اتباع خارجی)	۳,۰۰۰	۰	۳,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۳,۰۰۰

اما همچنان‌که اشاره شد در پیوست شماره ۴ از لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور با عنوان «اعتبارات هزینه و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب برنامه» و در بخش مصارف دستگاه‌های اجرایی برحسب برنامه در سال ۱۳۹۰، بودجه وزارت امور خارجه مطابق با هریک از برنامه‌های این وزارتخانه در سال آینده به شرح ذیل تعیین شده است.

جدول ۴. مصارف وزارت امور خارجه برحسب برنامه در سال ۱۳۹۰

(ارقام به ميليون ريال)

شماره طبقه‌بندی	عنوان	هزینه عمومی	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	هزینه اختصاصی	جمع
۱۰۷۰۰۰	وزارت امور خارجه	۳,۹۶۲,۰۸۵	۴۶۲,۴۰۵	۰	۴,۴۲۴,۴۹۰
۱۰۲۱۳	برنامه امور سیاسی	۱,۳۰۵,۰۰۰	۰	۰	۱,۳۰۵,۰۰۰
۱۰۲۱۸	برنامه خدمات کنسولی	۷۶۰,۰۰۰	۰	۰	۷۶۰,۰۰۰
۱۰۲۱۹	برنامه روابط بین‌الملل	۴۱۷,۱۶۵	۰	۰	۴۱۷,۱۶۵
۱۰۲۲۲	برنامه هماهنگی روابط اقتصادی خارجی	۳۶۰,۰۰۰	۰	۰	۳۶۰,۰۰۰
۱۰۲۲۳	برنامه هماهنگی روابط فرهنگی خارجی	۳۰۰,۰۰۰	۰	۰	۳۰۰,۰۰۰
۱۰۲۲۴	برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات	۰	۴۵۵,۰۹۰	۰	۴۵۵,۰۹۰
۱۰۲۳۳	برنامه کمک‌های توسعه‌ای به کشورهای هدف	۴۹۱,۵۰۰	۰	۰	۴۹۱,۵۰۰
۱۰۲۳۴	برنامه تقویت مناسبات بین‌المللی	۲۶۹,۶۲۰	۰	۰	۲۶۹,۶۲۰
۱۰۵۱۷	برنامه حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین	۰	۷,۳۱۵	۰	۷,۳۱۵
۳۰۴۷۹	برنامه هزینه‌های مربوط به بازنشستگان دولت	۵۸,۸۰۰	۰	۰	۵۸,۸۰۰

براساس این جدول بودجه وزارت امور خارجه ۴,۴۲۴,۴۹۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است. لازم به ذکر است که در میان برنامه‌های این وزارتخانه، برنامه «امور سیاسی» با ۱,۳۰۵,۰۰۰ میلیون ریال بسان سال گذشته بیشترین اعتبار و برنامه «حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین» با ۷,۳۱۵ میلیون ریال کمترین میزان اعتبار را به خود اختصاص داده‌اند. دو برنامه «ساختمان‌ها و تجهیزات» و برنامه «حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین» تنها برنامه‌هایی هستند که در

بودجه اختصاص داده شده به آنها براساس تملك دارایی‌های سرمایه‌ای بوده و سایر برنامه‌های وزارت امور خارجه در قالب هزینه‌های عمومی تعیین بودجه شده‌اند.

۲. مقایسه بودجه وزارت امور خارجه در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ و لایحه سال ۱۳۹۰

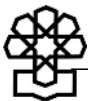
خلاصه بودجه وزارت امور خارجه در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور و لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ به شرح جدول ذیل قابل مقایسه است:

(ارقام به میلیون ریال)

جدول ۵. مقایسه خلاصه بودجه وزارت امور خارجه در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۰

کد دستگاه	عنوان	جمع هزینه عمومی		هزینه اختصاصی		جمع هزینه		تفکک در ایتمهای سرمایه‌های		جمع	
		قانون سال ۱۳۸۹	لایحه سال ۱۳۹۰	قانون سال ۱۳۸۹	لایحه سال ۱۳۹۰	قانون سال ۱۳۸۹	لایحه سال ۱۳۹۰	قانون سال ۱۳۸۹	لایحه سال ۱۳۹۰	قانون سال ۱۳۸۹	لایحه سال ۱۳۹۰
۱۰۷۰۰۰	وزارت امور خارجه	۳,۷۵۲,۰۰۰	۳,۹۶۲,۰۸۵	۵/۵۹	۳,۹۶۲,۰۸۵	۳,۷۵۲,۰۰۰	۳,۹۶۲,۰۸۵	۲۸	۲۶۲,۳۰۵	۳,۷۸۰,۳۰۰	۳,۷۸۰,۳۰۰
۱	وزارت امور خارجه	۳,۰۰۶,۵۰۰	۳,۲۰۰,۹۶۵	۰	۳,۲۰۰,۹۶۵	۳,۰۰۶,۵۰۰	۳,۲۰۰,۹۶۵	۲۸	۴۶۲,۳۰۵	۳,۲۶۷,۷۸۰	۳,۲۶۷,۷۸۰
۲	وزارت امور خارجه - همکاری‌های اقتصادی بین‌المللی	۳,۹۱۵,۰۰۰	۳,۹۱۵,۰۰۰	۰	۰	۳,۹۱۵,۰۰۰	۳,۹۱۵,۰۰۰	۰	۰	۳,۹۱۵,۰۰۰	۳,۹۱۵,۰۰۰
۳	سهمیه حق عضویت و کمک دولت ایران بابت مشارک سازمان ملل متحد و سایر سازمان‌های بین‌المللی و تعهدات	۲۵۳,۰۰۰	۳۶۹,۲۰۰	۰	۰	۲۵۳,۰۰۰	۳۶۹,۲۰۰	۰	۰	۲۵۳,۰۰۰	۳۶۹,۲۰۰

اما برای مقایسه مفصل‌تر بودجه وزارت امور خارجه در سال ۱۳۸۹ با آنچه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ پیشنهاد شده می‌توان به بررسی میزان اعتبارات تخصیصی به هریک از برنامه‌های این وزارتخانه پرداخت. این مقایسه براساس جدول ذیل قابل انجام است.

جدول ۶. مقایسه بودجه وزارت امور خارجه در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ برحسب

(ارقام به میلیون ریال)

عنوان برنامه	قانون بودجه سال ۱۳۸۹	لایحه بودجه سال ۱۳۹۰	رشد
برنامه امور سیاسی	۱,۲۲۶,۷۰۰	۱,۳۰۵,۰۰۰	۶/۳۸
برنامه خدمات کنسولی	۶۹۹,۷۰۰	۷۶۰,۰۰۰	۸/۶۱
برنامه روابط بین‌الملل	۳۸۴,۲۰۰	۴۱۷,۱۶۵	۸/۵۸
برنامه هماهنگی روابط اقتصادی خارجی	۳۴۴,۷۰۰	۳۶۰,۰۰۰	۴/۴۳
برنامه هماهنگی روابط فرهنگی خارجی	۲۹۶,۲۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۱/۲۸
برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات	۳۵۴,۶۳۰	۴۵۵,۰۹۰	۲۸/۳۲
برنامه کمک‌های توسعه به کشورهای هدف	۴۹۱,۵۰۰	۴۹۱,۵۰۰	۰
برنامه تقویت مناسبات بین‌المللی	۲۵۴,۰۰۰	۲۶۹,۶۲۰	۶/۱۴
برنامه حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین	۶,۶۵۰	۷,۳۱۵	۱۰
برنامه هزینه‌های مربوط به بازنشستگان	۵۵,۰۰۰	۵۸,۸۰۰	۶/۹۰
جمع	۴,۱۱۳,۲۸۰	۴,۴۲۴,۴۹۰	۷/۵۶

با نگاهی به این جدول نکات ذیل قابل استنباط است:

۱. بودجه وزارت امور خارجه براساس لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ در مقایسه با

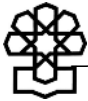

قانون بودجه سال ۱۳۸۹ با ۷/۵۶ درصد رشد به رقم ۴,۴۲۴,۴۹۰ میلیون ریال رسیده است. رقم بودجه این وزارتخانه در مقایسه با سال قبل ۳۱۱,۲۱۰ میلیون ریال افزایش داشته است.

۲. تمام برنامه‌های وزارت امور خارجه به استثنای برنامه «کمک‌های توسعه‌ای به کشورهای هدف» (با رقم ۴۹۱,۵۰۰ میلیون ریال) افزایش بودجه داشته‌اند.

۳. در میان برنامه‌هایی که افزایش بودجه داشته‌اند، برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات با ۱۰۰,۴۶۰ میلیون ریال بیشترین رقم افزایش را در میان سایر برنامه‌ها داشته است. برنامه امور سیاسی با ۷۸,۳۰۰ برنامه خدمات کنسولی با ۶۰,۳۰۰ برنامه روابط بین‌الملل با ۳۲,۹۶۵ برنامه تقویت مناسبات بین‌المللی با ۱۵,۶۲۰ برنامه هماهنگی روابط اقتصادی خارجی با ۱۵,۳۰۰ برنامه‌های هماهنگی روابط اقتصادی خارجی و هزینه‌های مربوط به بازنشستگان دولت با ۳,۸۰۰ و برنامه حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین با ۶۶۵ میلیون ریال در رده‌های بعدی بیشترین رقم افزایش بودجه وزارت امور خارجه قرار دارند. لازم به ذکر است که در لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ نیز برنامه ساختمان و تجهیزات وزارت خارجه بیشترین رقم افزایش را نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۸۸ داشت. موقعیتی که در لایحه سال ۱۳۹۰ نیز کماکان حفظ شده است.

۴. به لحاظ درصد رشد، برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات با ۲۸/۳۲ درصد بیشترین رشد را داشته است. برنامه حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین با ۱۰ درصد، برنامه خدمات کنسولی با ۸/۶۱ درصد، برنامه روابط بین‌الملل با ۸/۵۸ درصد، برنامه هزینه‌های مربوط به بازنشستگان دولت با ۶/۹۰ درصد، برنامه امور سیاسی

با ۶/۳۸ درصد، برنامه تقویت مناسبات بین‌المللی با ۶/۱۴ درصد و برنامه هماهنگی روابط فرهنگی خارجی با ۱/۲۸ درصد در رده‌های بعد قرار گرفته‌اند. برنامه کمک‌های توسعه‌ای به کشورهای هدف بدون رشد بوده است.

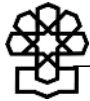
ملاحظات و ارزیابی

همچنان‌که در پیوست شماره ۴ لایحه بودجه تشریح شده است، بودجه وزارت امور خارجه براساس ۱۰ برنامه‌ای که فهرست آن در جدول ۳ گزارش حاضر مورد اشاره قرار گرفته تنظیم شده است. براین اساس به هریک از این برنامه‌ها اعتباری مشخص اختصاص یافته است، اما مشکل اینجاست که هیچ اطلاعات جامعی در مورد جزئیات این برنامه‌ها وجود ندارد. همین مسئله بررسی کارشناسانه بودجه وزارت امور خارجه را غیرممکن می‌سازد. در واقع در چنین شرایطی ارزیابی بودجه این وزارتخانه تنها در چارچوب روش‌های کمی و آماری به شکل محاسبه درصد افزایش یا کاهش اعتبار برنامه‌های خاص آن امکانپذیر می‌شود. حال آنکه فعالیت‌های وزارت امور خارجه در بسیاری موارد ناظر بر اقدامات کیفی و فرآیندمداری است که بررسی کارشناسانه آنها صرفاً در چارچوب روش‌های کمی میسر نیست. اساساً بررسی دقیق و تخصصی بودجه وزارت امور خارجه در حوزه‌های کیفی نیازمند وجود اطلاعات کافی درخصوص چنین حوزه‌هایی است. به‌عنوان مثال تشخیص اینکه برنامه تقویت مناسبات بین‌المللی وزارت امور خارجه برای تحقق و اجرا نیازمند چه میزان اعتبار و بودجه است به‌شدت منوط به اطلاع از جزئیات این برنامه است.

ازسوی دیگر مشخص نبودن جزئیات برنامه‌ها، امکان شناخت میزان انطباق آنها با الزامات نوین فراروی دستگاه سیاست خارجی و نیازهای بودجه‌ای مرتبط با این الزامات را فراهم نمی‌سازد. به‌عنوان مثال جایگاه فرآیندهای مربوط به توسعه «دیپلماسی عمومی» به‌عنوان یکی از ضرورت‌های سیاست خارجی کشور در برنامه‌های مذکور مشخص نیست. حال آنکه وضعیت جمهوری اسلامی ایران در نظام بین‌الملل هم از حیث جایگاه آن در معادلات جهانی و مناسبات منطقه‌ای و هم از حیث تمرکز جنگ نرم قدرتهای بین‌المللی بر روی کشورمان این اقتضا را برای وزارت امور خارجه ایجاد می‌کند که نسبت به توسعه ظرفیت‌های دیپلماسی عمومی اهتمام خاصی داشته باشد. تحقق این امر نیز نیازمند تخصیص اعتبارات و بودجه لازم ازسوی دستگاه‌های مربوطه در کشور است. اهمیت این موضوع با توجه به تمرکز خاص بازیگرانی چون آمریکا به مقوله دیپلماسی عمومی و تعیین بودجه قابل توجه و مشخص برای آن بیشتر احساس می‌شود. چه اینکه آمریکا در سال‌های اخیر بخش قابل توجهی از اقدامات ضدایرانی خود در نظام بین‌المللی را از طریق برنامه دیپلماسی عمومی خود به اجرا گذارده است. حال آنکه جایگاه این فرآیند در آن دسته از برنامه‌های وزارت امور خارجه که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کشور مورد اشاره قرار گرفته‌اند مشخص نیست و همین مسئله امکان برآورد دقیق از بودجه چنین فرآیندهایی را با مشکل مواجه می‌سازد.

ازسوی دیگر مشخص نبودن جزئیات برنامه‌ها، امکان تشخیص میزان تناسب آن با برنامه‌های بالادستی به‌ویژه برنامه پنجم توسعه و بودجه مورد نیاز برای تحقق آنها را میسر نمی‌سازد.

نکته دیگر آنکه بجز برنامه کمک‌های توسعه‌ای به کشورهای هدف که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۸۹ تغییری نداشته و رقم آن ثابت مانده است، بودجه بیشتر برنامه‌های وزارت امور خارجه در محدوده مشخص و تقریباً همسانی افزایش پیدا کرده‌اند. در واقع بجز برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات که رشدی معادل ۲۸/۳۲ درصد را نشان می‌دهد، سایر برنامه‌ها رشد ۱۰ درصدی (در مورد برنامه حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین) و پایین‌تر از ۱۰ درصد را داشته‌اند. این روال تقریباً به همین شکل درخصوص بودجه سال ۱۳۸۹ در قیاس با بودجه سال ۱۳۸۸ نیز اتفاق افتاده بود. به‌نظر می‌رسد که این شیوه افزایش بودجه بیش از آنکه نتیجه ارزیابی عملکرد وزارت امور خارجه از حیث میزان موفقیت برنامه‌ها خصوصاً برنامه‌های کیفی آن باشد - تا بدین طریق نیاز اعتباری واقعی هریک از این برنامه‌ها تعیین شود - بیشتر متأثر از اعمال یک الگوی کلی و عام افزایش بودجه برای دستگاه‌های مختلف کشور و به‌طور خاص وزارت امور خارجه است که مطابق با آن با در نظر گرفتن متغیر کلی نرخ تورم، درصد مشخصی به بودجه هریک از برنامه‌های این وزارتخانه اضافه می‌شود. این مسئله نیز بیش از هر چیز می‌تواند با مشکل فقدان اطلاعات کافی در مورد برنامه‌های وزارت امور خارجه مرتبط باشد.

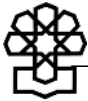
به‌طور کلی و با توجه به مطالب ذکر شده تأکید می‌شود که به‌دلیل کلی بودن عناوین و برنامه‌های اعلام شده و فقدان اطلاعات تفصیلی در مورد آنها بودجه وزارت امور خارجه فاقد شفافیت لازم برای بررسی کیفی و کارشناسی است. از این رو انتظار می‌رود که نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی در راستای ایفای وظایف و صلاحیت‌های قانونی خود نسبت به ملزم ساختن وزارت امور خارجه به

ارائه اطلاعات تفصیلی در مورد برنامه‌های مذکور اقدام لازم را مبذول نمایند. لازم به ذکر است که مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در سال گذشته و هنگام بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور، طی نامه‌ای از مسئولان مربوط در این وزارتخانه خواست تا جزئیات این برنامه‌ها را برای کارشناسان مرکز پژوهش‌ها ارسال نمایند. در یک سال گذشته هیچ پاسخی از سوی وزارت امور خارجه به این نامه داده نشده و پیگیری‌های بعدی نیز بی‌نتیجه مانده است.

پیشنهاد

با توجه به کلی بودن عناوین برنامه‌های وزارت امور خارجه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور و اینکه اساساً چنین وضعیتی سالب امکان بررسی دقیق و کارشناسانه بودجه وزارت امور خارجه از سوی نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی و کارشناسان مرکز پژوهش‌های مجلس از حیث سنجش تناسب یا عدم تناسب اعتبارات تخصیص یافته به این برنامه‌هاست، لذا پیشنهاد می‌شود تا ضمن تصویب اعتبارات در نظر گرفته شده برای وزارت امور خارجه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ (که امری اجتناب‌ناپذیر می‌نماید)، و گنجاندن برنامه «دیپلماسی عمومی» در ردیف برنامه‌های مشمول دریافت اعتبارات این وزارتخانه، نمایندگان ملت از طریق فعال‌سازی سازوکار نظارتی مجلس، در آینده نزدیک نسبت به دریافت اطلاعات کامل از جزئیات برنامه‌های مذکور خصوصاً برنامه‌های کیفی آن (نظیر برنامه توسعه مناسبات بین‌المللی و...)

اقدام کرده و امکان نظارت بر روند هزینه‌کرد بودجه سال ۱۳۹۰ و بررسی دقیق‌تر بودجه این وزارتخانه در سال‌های بعد را فراهم سازند.

منابع و مأخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور.

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۰۷۲۱

عنوان گزارش: درباره لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور ۴۵. وزارت امور خارجه

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه سیاست خارجی)

تهیه و تدوین: مهدی امیری

ناظر علمی: ناصر جمالزاده

متقاضی: کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. وزارت امور خارجه

۲. بودجه

۳. برنامه

تاریخ انتشار: ۱۳۸۹/۱۲/۱۵